

คำแนะนำเพื่อเฝ้าระวังอาการผู้ป่วยโรคฝีดาษวานรสำหรับคลินิกและร้านขายยา

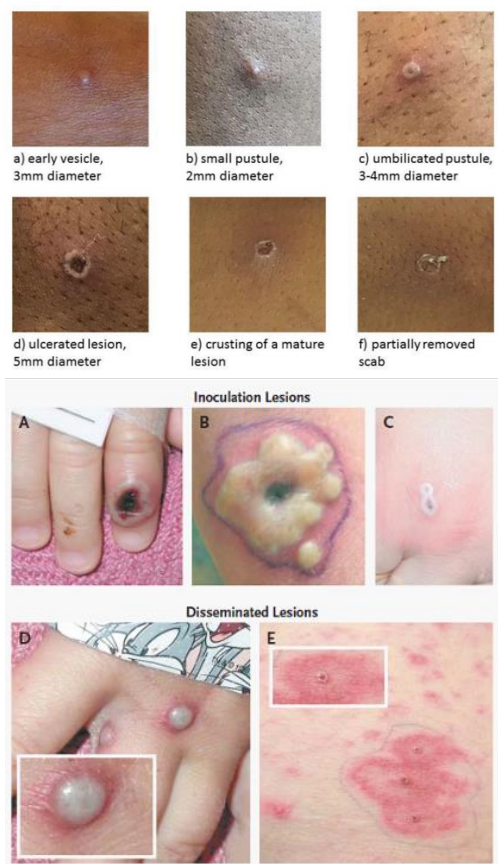
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

วันที่ 2 มิถุนายน 2565

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคฝีดาษวานรที่พบกระจายในประเทศแถบทวีปยุโรป แอฟริกา รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ถึงแม้ประเทศไทยยังไม่พบรายงานผู้ป่วยฝีดาษวานร แต่ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรค เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่อาจเกิดขึ้นได้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จึงได้จัดทำคำแนะนำเพื่อเฝ้าระวังอาการผู้ป่วยโรคฝีดาษวานรสำหรับคลินิกและร้านขายยา

- 1) โรคฝีดาษวานร เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนเกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่ม Orthopoxvirus ซึ่งเป็นเชื้อตระกูลเดียวกับโรคฝีดาษหรือไข้ทรพิษ (Smallpox) แต่มีความรุนแรงน้อยกว่า พบได้ในสัตว์ฟันแทะหลายชนิด เช่น หนู กระรอก และสัตว์ตระกูลลิง นอกจากนี้จะเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนแล้ว ยังสามารถติดต่อจากคนสู่คนได้ด้วย
- 2) การติดต่อจากสัตว์สู่คนเกิดจากการสัมผัสสารคัดหลั่ง ตุ่มหนองหรือบาดแผลของสัตว์ที่ติดเชื้อหรือบริโภคเนื้อสัตว์ที่ปรุงไม่สุก การติดต่อจากคนสู่คนเกิดจากการสัมผัสสารคัดหลั่ง ตุ่มหนองหรือบาดแผลของผู้ติดเชื้อ การใช้สิ่งของร่วมกับผู้ติดเชื้อ รวมทั้งการติดต่อผ่านทางละอองทางเดินหายใจจากการอยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วย
- 3) ระยะฟักตัว หลังจากได้รับเชื้อผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการภายในเวลา 5-21 วัน
- 4) อาการของผู้ป่วย แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ
  - **ระยะแรก** (วันที่ 0-5) จะมีไข้ ปวดศีรษะ เจ็บคอ ต่อม้ำเหลืองโต ปวดหลัง ปวดกล้ามเนื้อ ไม่มีแรง ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อได้ตั้งแต่มียาไข้ อาจมีการแพร่เชื้อผ่านระยะนี้ได้เล็กน้อย
  - **ระยะออกผื่น** (1-3 วันหลังมีไข้) เป็นช่วงที่สามารถแพร่เชื้อได้มาก โดยผื่นจะเริ่มจากบริเวณใบหน้า จากนั้นจึงกระจายไปตามแขนขา ฝ่ามือฝ่าเท้า บางรายอาจมีผื่นบริเวณเยื่อช่องปาก อวัยวะเพศ และเยื่อบุตาได้ โดยลักษณะของผื่นจะเริ่มจากผื่นแดงราบ เปลี่ยนเป็นผื่นแดงนูน ตุ่มน้ำ และตุ่มหนอง ตามลำดับ จากนั้นจะตกสะเก็ดและหลุดลอกออก ซึ่งผู้ป่วยจะยังสามารถแพร่เชื้อได้จนกว่าสะเก็ดจนหลุดลอกออกหมด ระยะนี้ใช้เวลาประมาณ 2-4 สัปดาห์
  - **ลักษณะสำคัญที่ช่วยในการวินิจฉัยโรคฝีดาษวานร**
    - ผื่นจะมีขอบเขตชัดเจน ลักษณะฝังลึก (deep-seated) อาจมีรอยบวมตรงกลาง
    - ผื่นจะมีขนาดเท่าๆกัน และอยู่ในระยะเดียวกันทั่วร่างกาย ผื่นบางส่วนอาจรวมกันเป็นปื้นใหญ่
    - มีประวัติไข้นำมาก่อนการเกิดผื่น
    - มักพบต่อมน้ำเหลืองโตร่วมด้วย อาจเป็นเฉพาะที่หรือหลายตำแหน่งก็ได้

- ผื่นส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณแขนขาและใบหน้ามากกว่าลำตัว
- มีผื่นบริเวณฝ่ามือ ฝ่าเท้า
- ผู้ป่วยจะรู้สึกเจ็บบริเวณที่เป็นผื่น ตุ่มน้ำ หรือตุ่มหนอง
- อาจพบแผลบริเวณที่เป็นจุดที่ได้รับเชื้อเข้าสู่ร่างกาย
- ในการระบาดครั้งนี้ ผู้ติดเชื้อบางส่วนมาแสดงด้วยแผลบริเวณอวัยวะเพศ ปากหรือรอบทวารหนักโดยไม่มีไข้มาก่อนได้ ดังนั้น ถ้าผู้ป่วยมีประวัติทางระบาดวิทยาเข้าได้ ก็นับว่าเป็นผู้ป่วยสงสัย และแนะนำให้ตรวจเพิ่มเติมเพื่อยืนยันการวินิจฉัยด้วย

5) กรณีคลินิกหรือร้านขายยาพบผู้ป่วยสงสัยโรคฝีดาษวานรจากการตรวจร่างกายหรือสอบถามอาการของผู้ป่วยที่มาซื้อยา ให้ซักข้อมูลประวัติเสี่ยงเพิ่มเติม เช่น

- มีประวัติเดินทางมาจากประเทศที่มีการรายงานการระบาดของโรคฝีดาษวานร หรือไม่
- มีประวัติเดินทางไปร่วมงานที่เคยมีรายงานพบผู้ป่วยฝีดาษวานร หรือมีอาชีพที่ต้องสัมผัสคลุกคลีกับผู้เดินทางจากต่างประเทศ หรือไม่
- มีประวัติสัมผัสกับสัตว์ฟันแทะหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กที่มีต้นกำเนิดมาจากแอฟริกาหรือไม่

- 6) หากมีประวัติเสี่ยงข้อใดข้อหนึ่ง ร่วมกับ มีอาการเข้าได้กับโรคฝีดาษวานร ควรดำเนินการดังนี้
- คลินิกเฉพาะทางของโรงพยาบาล เช่น คลินิกโรคผิวหนัง คลินิกโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ให้ส่งต่อ เพื่อทำการวินิจฉัยต่อไป
  - คลินิกเอกชนและร้านขายยา ควรแนะนำและส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่สามารถทำการวินิจฉัยโรคฝีดาษวานรได้